

Lastensuojelulain muutokset

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1.1 Laki lastensuojelulain muuttamisesta

1 luku Yleiset säännökset

7 § *Lapsen oikeus kasvuun ja kasvatukseen.* Pykälässä määriteltäisiin lapsen oikeus kasvuun ja kasvatukseen. Pykälällä pyrittäisiin selkeyttämään tavanomaisen kasvatuksen ja perusoikeuksiin kajoavien rajoitusten välistä eroa. Erityisesti lastensuojelulain nojalla avohuollon sijoituksena sijoitettujen tai sijaishuoltoon sijoitettujen lasten kasvatuksellisten rajojen asettamisessa on esiintynyt käytännössä tulkintaepäselvyyksiä.

Pykälän 1 momentin mukaan tavanomainen kasvatus sisältää siihen liittyvien hyväksyttävien rajojen asettamisen, valvonnan ja huolenpidon lapsen iän, kehitystason, kulttuuritaustan sekä muiden yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Kasvatukseen liittyvät säännöt eivät saa olla mielivaltaisia tai liiallisia. Niiden käytössä tulee aina huomioida lapsen ikä ja kehitystaso sekä muut lapsen yksilölliset tarpeet ja olosuhteet. Myös lapsen uskonto, vakaumus ja kulttuuritausta voivat vaikuttaa siihen, millaisia tavanomaiseen kasvatukseen sisältyviä rajoja kyseiselle lapselle voidaan asettaa.

Tavanomaisen kasvatuksen rajoja voidaan arvioida ja verrata vastaavaan tavanomaiseen yleisesti hyväksyttävään kotikasvatukseen perheessä. Se mikä on yleisesti yhteiskunnassa hyväksyttyä tavanomaista kasvatusta ja siihen liittyvää yleisesti hyväksyttyä rajojen asettamista, voidaan katsoa tavanomaiseksi kasvatukseksi myös lastensuojelun avohuollossa ja sijaishuollossa. Esimerkiksi teknologian kehityksen myötä lapsilla on älypuhelimia, tietokoneita ja pelikonsoleita. Mikäli laitteiden käytöstä aiheutuu lapsen kasvulle tai kehitykselle haittaa esimerkiksi niin, että lapsen uni ja lepo häiriintyy, eikä lapsi itse ymmärrä haittaa omalle kehitykselleen, voi lapsen tavanomaisesta kasvatuksesta vastaava ottaa lapselta tekniset laitteet haltuunsa esimerkiksi yöajaksi. Koulunkäynnin tai terapian ajaksi laitteet voidaan ottaa lapselta pois, mikäli niiden käyttö vaarantaa normaalin ikätasoisien kasvua- ja kehitystä tukevan päiväaikaisen toiminnan. Mikäli laitteiden käytöstä ei aiheudu haittaa lapselle, ei ole tavanomaista kasvatuksellista perustetta myöskään puuttua niiden käyttöön tai takavarikoida laitteita varmuuden vuoksi, saati rangaistuksena. Mikäli esimerkiksi puhelin otetaan pois, on kuitenkin varmistettava, että tämä ei tosiasiaa rajoita lapsen yhteydenpitoa läheisiinsä.

Tavanomaisten kasvatuksellisten keinojen tarkoitus, kesto ja intensiteetti ei voi olla sama kuin lastensuojelulain tarkoittamien rajoitusten. Kysymys on aina sellaisista valinnoista, joita voidaan pitää perustellusti lapsen yksilölliseen ja tarpeenmukaiseen sijaishuollon järjestämiseen sisältyvänä tavanomaisena kasvatuksena. Tavanomaisilla kasvatuksellisilla rajoilla ei siis puututa lapsen perusoikeuksiin, vaan kysymys on lapsen päivittäisen hoidon ja huolenpidon järjestämisestä ja kasvun ja kehityksen tukemisesta. Hyvään lasta yksilönä kunnioittavaan kasvatukseen luettavien sääntöjen ja rajoitusten tulee olla oikeassa suhteessa niiden tavoitteeseen. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että tavanomaiset kasvatukselliset säännöt ja lapselle asetettavat rajat eivät saa mennä pidemmälle eivätkä kestää pidempään kuin on välttämätöntä niiden yleisesti hyväksyttävän tavoitteen toteuttamiseksi. Tavanomaisen kasvatuksen tulee olla lasta kunnioittavaa ja asiallista kohtelua.

Sijaishuollossa olevalla lapsella on oikeus vastaavanlaiseen turvaan, hoitoon ja huolenpitoon kuin perheensä kanssa asuvalla lapsella. Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen ratkaisun (6.11.2013, dnro 2777/4/12) mukaan lapsella on sijaishuollon aikana oikeus hyviin ja lämpimiin ihmissuhteisiin, omien tunteiden osoittamiseen, hyvään hoitoon ja huolenpitoon, ruumiilliseen koskemattomuuteen sekä fyysisen ja henkisen itsemääräämisoikeuden loukkaamattomuuteen. Sijaishuoltopaikan tulee hoitoa ja huolenpitoa järjestäessään asettaa lapselle tarvittaessa myös hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisia tavanomaisia kasvatuksellisia rajoja. Sääntöjen tarkoituksena on opettaa lasta ymmärtämään ympäröivän yhteiskunnan vaatimuksia sekä edesauttaa lasta tekemään ikäkautensa ja kehitystasonsa mukaisia omia valintoja ja ratkaisuja. Tavanomaisen kasvatuksen tavoitteena on edistää lapsen hyvinvointia sijaishuoltopaikassa ja toteuttaa lapsen oikeutta hyvään hoitoon ja huolenpitoon.

Rajojen asettaminen voi liittyä lapsen valvontaan ja huolenpitoon. Lapsen kasvun turvaaminen sisältää lapsen ja nuoren hengen ja terveyden turvaamisen ja siihen liittyvän valvonnan tarpeen. Nämä tarpeet vaihtelevat eri ikäkausina ja riippuvat myös lapsen kehitystasosta ja henkilökohtaisista kyvyistä. Vastaavia tavanomaisia kasvatuksellisia keinoja voidaan ikä- ja kehitystasoisesti esityksen mukaan käyttää myös sijaishuollossa.

Lapsen hyvinvoinnin tai hengen tai terveyden turvaamiseen voi kuulua esimerkiksi lapsen kädestä kiinni pitämistä, tielle juoksemisen estämistä tai fyysisistä ohjaamista paikasta toiseen.

Lapsen sijoituspaikan (perhekoti, ryhmäperhekoti tai sijaishuoltoapaikka) ulko-ovia voidaan pitää lukittuna yöaikaan sekä muutoinkin, mikäli se on välttämätöntä lasten hoitoon, huolenpitoon ja valvontaan liittyen tai johonkin lapseen on kohdistettu liikkumisvapauden rajoitus. Sijoituspaikan tai lastensuojeluyksiköiden ovien jatkuva sisältäpäin lukittuna pitäminen ei rajoita perusoikeutena suojattua liikkumisvapautta, mikäli niillä lapsilla, joille ei ole erikseen määrätty poistumiskieltoa, on mahdollisuus halutessaan poistua laitoksesta. Näidenkin lasten kohdalla voidaan tavanomaisilla kasvatuksellisilla ja hoidollisilla syillä perustella käytäntöä, jonka mukaan lapset keskustelevalta poistumisensa tarkoituksesta henkilökunnan kanssa, vaikka henkilökunta ei voikaan estää poistumista. Tällöin on kysymys liikkumisvapauden käyttämisen säätelemisestä, ei sellaisesta liikkumisvapauden rajoittamisesta, joka on mahdollista vain lastensuojelulain 69 §:n nojalla. Sijoituspaikan on huolehdittava siitä, että muut kuin poistumiskiellon piirissä olevat lapset voivat yhteiskunnassa yleisesti hyväksytyin vuorokausirytmien mukaisesti poistua yksiköstä itsenäisesti omasta tahdostaan sopien siitä henkilökunnan kanssa. Tällaisella menettelyllä voidaan varmistaa lasten turvallinen liikkuminen ja se, että lapsesta vastaavat aikuiset ovat tietoisia missä lapsi liikkuu. Ovien lukitsemista ei voi kuitenkaan käyttää rangaistuksena. Yksikössä, jossa ovet on lukittu, on varmistettava, että ovet avautuvat tai ovat helposti avattavissa hätätilanteissa kuten esimerkiksi tulipalon syytyessä.

Pykälän 2 momentin mukaan lapsen tavanomainen kasvatus ei saa sisältää alistamista, ruumiillista kurittamista eikä muulla tavoin loukkaavaa kohtelua. Tavanomainen kasvatus ei voi sisältää mitään mikä ei yleisesti yhteiskunnassa ole hyväksyttävää lapsen kohtelua. Esimerkiksi lapsen nöyryyttäminen, ruoalla rankaisu, rajoitustoimenpiteellä uhkaaminen, psyykkinen alistaminen tai fyysinen kurittaminen eivät ole hyväksyttäviä keinoja. Lasta ei saa rankaista tai nöyryyttää esimerkiksi riisuttamalla, takavarikoimalla ikätasoista vaatetusta, meikkejä tai muutakaan tavaraa, josta ei ole lapselle vaaraa, lukemalla lapsen päiväkirja tai asettamalla tämä kotiaarestiin niin, että koulunkäynti estyy. Lapselle asetetut tavanomaiset kasvatukselliset rajat eivät saa johtaa lapsen muun perusoikeuden rajoitukseen, kuten esimerkiksi oikeuteen saada perusopetusta. Lasta ei voi rankaista tai kasvattaa myöskään sillä perusteella, että joku toinen sijoituspaikassa oleva lapsi on toiminut sääntöjen vastaisesti, eivätkä ryhmärangaistukset ole hyväksyttäviä tavanomaisia kasvatukseen keinoja. Sijoituspaikalle tai lastensuojeluyksikölle kuuluvassa hoidossa, huolenpidossa ja kasvatuksessa lapsille asetetaan rajoja, kuten lasten hoidossa, huolenpidossa ja tavanomaisessa kasvatuksessa yleensäkin.

Pykälän 2 momentin mukaan rajojen asettaminen on erotettava perusoikeusrajoituksista, jotka ovat mahdollisia vain lastensuojelulain 11 luvun säännösten nojalla. Perusoikeuksia ei voida kiertää pukemalla toimenpiteiden kasvatukselliseksi keinoksi. Rajoituksesta on kysymys silloin, kun toimenpiteellä joudutaan puuttumaan joihinkin perustuslain lapselle turvaamiin perusoikeuksiin, kuten hänen liikkumisvapauteensa tai henkilökohtaiseen koskemattomuuteensa. Harkittaessa rajoituksen käyttöä, on arvioitava täyttyvätkö laissa asetetut edellytykset toimenpiteen käytölle sekä missä laajuudessa puuttuminen lapsen perusoikeuksiin on kulloinkin hyväksyttävää.

8 § *Lapsen oikeudet sosiaali- ja terveydenhuollossa.* Pykälässä viitattaisiin asiakas- ja potilaslakiin (xxx/xxx), jossa säädetään sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista sekä potilaan oikeuksista. Säännöksellä korostetaan lastensuojelun asiakkaan olevan lapsen oikeutta saada laadultaan hyvää sosiaali- ja terveydenhuoltoa sekä hyvää kohtelua sekä lastensuojelun avohuollon että sijaishuollon aikana.

6 luku **Menettelysäännöksiä**

30 § *Asiakassuunnitelma.* Pykälä vastaisi muutoin voimassa olevaa 30 §:ä, mutta 5 momentti siirrettäisiin 30 a §:ään.

30 a § *Asiakassuunnitelman täydentäminen ja tarkastaminen.*

Esitetty pykälä vastaisi asiakas- ja potilaslain 7 luvun 11 §:ää ja täydentäisi lastensuojelun asiakkaana olevan lapsen asiakassuunnitelmaa.

Pykälän 1 momentti vastaisi voimassa olevan lain 30 §:n 5 momenttia.

Pykälän 2 momentin mukaan lapsen asiakassuunnitelmaa tulisi täydentää lapsen hoito- ja kasvatussuunnitelmalla, jos lapseen kohdistetaan tai oletetaan kohdistettavan sijaishuollossa rajoituksia. Tarkoituksena olisi tätä kautta vahvistaa sijaishuollossa olevien lasten itsemäärämisoikeutta sekä kiinnittää huomiota rajoitusten käyttöön sekä mahdollisuuksiin ja toimiin niiden vähentämiseksi. Hoito- ja kasvatussuunnitelman tarkoituksena olisi lapsen hyvän kohtelun turvaaminen. Vastaava hyvän kohtelun turvaava suunnitelma on esitetty säädettäväksi asiakas- ja potilaslaissa muille sosiaalihuollon asiakkaille.

Suunnitelmaan esitetään sisällytettävien lasta koskevat tiedot hänelle tärkeistä ja mieluisista asioista ja hänen tarpeitaan vastaavasta toiminnasta ja näiden toteuttamisesta. Tällaisia asioita voi olla esimerkiksi lapsen harrastukset ja mielenkiinnon kohteet, lapsen uskonnollinen ja kulttuurinen tausta sekä niihin liittyvät tavat,

tärkeät juhlat tai muut vastaavat seikat. Suunnitelmaan kirjattuja lapselle tärkeitä asioita tulisi tukea sijaisuollossakin. Vastaavat asiat tulisi kirjata hoito- ja kasvatussuunnitelmana tälläkin hetkellä.

Suunnitelmaan tulisi kirjata mahdollisia syitä, jotka saattaisivat johtaa rajoitusten käyttämiseen sekä yksilöidyt keinot, joilla voidaan välttää näiden tilanteiden syntyminen ja tarve rajoitusten käyttämiseen. Esimerkiksi karkaamisten estämistä tulisi miettiä etukäteen, ja selvittää mikä saattaa johtaa lapsen karkaamiseen. Etukäteisellä keskustelulla luvattomia poistumisia voidaan estää ja näin välttää esimerkiksi liikkumisvapauden rajoitus.

Esityksen mukaan suunnitelmaan kirjattaisiin ne rajoitukset, joiden käyttöä tulisi erityisesti välttää ja yksilöidyt perusteet käytön välttämiseksi. Tällainen voi olla esimerkiksi tilanne, jossa seksuaalista tai fyysistä väkivaltaa kokeneen tai aistiherkän lapsen kanssa tulisi välttää kiinnipitoa tai fyysistä koskemista ristiriitatilanteissa. Tarkoituksena olisi välttää rajoituksia, jotka saattavat aiheuttaa lapselle lisää ahdistusta ja johtaa jopa vahvempien rajoitusten käyttöön lapsen reagoimalla voimallisesti tiettyyn rajoituksen käyttöön. Lapsen uskonnollinen ja kulttuurinen tausta ja niihin liittyvät yleisesti hyväksyttävät tavat tulisi huomioida myös rajoitusta toteutettaessa ja tämä olisi kirjattava suunnitelmaan. Esimerkiksi henkilöntarkastuksen tai henkilökatsastuksen suorittaminen samaa sukupuolta olevan henkilön toimesta voi olla välttämätöntä kulttuuriin liittyvien häveliäisyyskäsitusten johdosta. Tämä ei kuitenkaan estä tässä laissa säädettyjen rajoitusten käyttöä tilanteissa, joissa se on välttämätöntä, perusteltua ja lapsen edun mukaista.

Asiakassuunnitelma ja hoito- ja kasvatussuunnitelma olisi esityksen mukaan tarkistettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kuuden kuukauden välein, ellei tarkistaminen ole ilmeisen tarpeetonta. Tällä pyrittäisiin turvaamaan sijaishuollon etukäteistä valvontaa ja lapsen hyvää kohtelua sijaishuollossa. Myös lapsen palvelutarpeen muutoksiin voitaisiin reagoida ajoissa. Suunnitelma olisi aina tarkistettava ilman aiheutonta viivytystä, jos on jouduttu käyttämään useita, peräkkäisiä tai yhtäaikaisia rajoitustoimenpiteitä.

10 luku **Sijaishuolto**

60 § *Henkilöstö*. Pykälässä määriteltäisiin henkilöstöstä. Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 60 §:ä. Pykälän 4 momenttiin esitetään lisättävän velvoite palvelun tuottajalle antaa palvelujen ja hoidon toteuttamiseen osallistuville henkilöille perehdytystä ja ohjeistusta sekä järjestää koulutusta ja täydennyskoulutusta. Lisäksi tarkennettaisiin sitä, että henkilöstön määrään ja osaamiseen liittyvät puutteet eivät saa aiheuta rajoitustoimenpiteiden käyttämistä. Vastaava säännös on esitetty asiakas- ja potilaslain 6 luvun 31 pykälässä.

11 luku **Rajoitukset sijaishuollossa**

61 a § *Rajoitusten käytön yleiset edellytykset*. Pykälässä määriteltäisiin rajoitusten käytön yleiset edellytykset. Säännöksellä vahvistettaisiin sijaishuollossa olevien lasten oikeusturvaa sekä rajoitusten käytön viimesijaisuutta. Säännös vastaa asiakas- ja potilaslain 8 luvun 46 pykälää.

Esitys selkeyttäisi voimassa olevaa lastensuojelulain 64 §:ä ja korostaisi, että rajoituksen on oltava viimesijainen keino ja käytetyn toimenpiteen on oltava oikeassa suhteessa lapsen käyttäytymiseen liittyvään terveys-, turvallisuus- tai omaisuusvaaraan nähden. Lapsen mielipide rajoituksesta olisi aina selvitettävä tämän lain 20 §:n mukaisesti, ellei se ole ilmeisen mahdotonta. Esimerkiksi ei kiireellisessä yhteydenpidon rajoitusta koskevassa päätöksessä olisi aina kuultava lasta ennen päätöksen tekoa.

Säännöksessä tarkennettaisiin sitä, että rajoitusta ei saa käyttää rangaistuksena eikä sen käytöllä saa aiheuttaa lapselle tarpeettomasti vahinkoa tai haittaa. Rajoitustoimenpiteen käytön kumuloituvien vaikutuksiin on siten kiinnitettävä huomioita. Esimerkiksi lapsen perusopetukseen osallistumista ei voida rajoittaa liikkumisvapauden rajoituksella ja liikkumisvapauden rajoituksen aikana lapsen oikeus perusopetukseen tai jatko-opintoihin on turvattava. Rajoitusta ei esityksen mukaan voida käyttää, jos sen käyttämisen tarve johtuu lapsen tarvitsemien palvelujen ja hoidon puutteesta, henkilökunnan vähäisyydestä tai muista vastaavista taloudellisten ja toiminnallisten edellytysten puuttumisesta.

Jos lapseen kohdistetaan useita rajoituksia yhtä aikaa tai useita tai samaa rajoitusta peräkkäin, on aina arvioitava kunkin rajoituksen kohdalla kyseisen rajoituksen edellytykset erikseen. Yhdellä rajoituksella ei voida mahdollistaa toisen rajoituksen tekemistä, esimerkiksi kiinnipidolla ei voida mahdollistaa henkilöntarkastuksen- tai katsastuksen toteuttamista. Rajoitusta toteutettaessa on huomioitava myös lapsen uskonnollinen ja kulttuurinen tausta ja niistä tulevat hyväksyttävät tavat toteuttaa rajoitus.

61 b § *Yleinen suunnitelma itsemääräämisoikeuden vahvistamiseksi*. Esitetty pykälä vastaa asiakas- ja potilaslain 7 luvun 42 pykälää. Palvelujen tuottaja vastaisi esityksen mukaan siitä, että toimintayksikölle, jossa lastensuojelulain nojalla sijoitetun lapsen hoito ja huolenpito järjestetään, laaditaan yleinen itsemääräämisoikeussuunnitelma. Yleinen itsemääräämisoikeussuunnitelma voi olla osa

omavalvontasuunnitelmaa, kuitenkin niin että se on erillinen selkeä oma kokonaisuutensa, ja se tulee arvioida ja tarkastaa vuosittain.

Suunnitelman tulisi sisältää tiedot toimenpiteistä joilla yksikössä olevien lasten itsemäärämisoikeutta tuetaan sekä yleisesti hyväksytyistä tavanomaisista kasvatuksellisista rajoista. Suunnitelmaan tulisi sisällyttää sitä, kuinka rajoitusten käyttöön varaudutaan ja kuinka niitä voidaan toteuttaa niin, että itse rajoitustoimenpide ei aiheuta vaaraa ulkopuolisille. Tämä voi käsittää esimerkiksi suunnitelman siitä, kuka huolehtii ja miten toisten lasten tai sijaishuoltopaikassa vierailevien tai oleskelevien henkilöiden sivuun ohjaamisesta tilanteessa, jossa aggressiivisesti käyttäytyvä lapsi joudutaan äkillisesti viemään kiinnipitoon tai eristystilaan. Esimerkiksi väkivaltavaaran torjumiseksi toteutetun rajoitustoimenpiteen käytön jälkeen asia tulisi käydä läpi yksikössä sekä lapsen että muiden sijaishuoltopaikassa olevien lasten kanssa, jotta tilanne ei aiheuta lapsille lisää huolta tai traumoja.

Suunnitelman laatimisessa tulee käyttää sijaishuoltopaikassa olevien lasten näkemyksiä ja kokemuksia ja heille tulee antaa mahdollisuus osallistua suunnitelman laatimiseen. Näin samalla yhteiset yleisesti hyväksytyt säännöt ja tavanomaiset kasvatukselliset rajat selkeytyvät sekä henkilökunnalle että lapsille. Tällä voidaan itsessään vähentää rajoitusten käytön tarvetta ja prosessi voi parhaimmillaan toimia yhteisenä avoimena kasvatuksellisenä keskusteluna. Suunnitelma tulee olla esillä sijaishuoltopaikassa siten, että se on lasten nähtävillä. Suunnitelma tulee käydä yhdessä läpi yksikköön sijoitettujen lasten kanssa ja erityisen tärkeää on, että suunnitelma käydään läpi lapsen kanssa tämän saapuessa sijaishuoltopaikkaan.

63 § *Yhteydenpidon rajoittamista koskeva päätös.* Esitetty pykälä vastaa pääosin voimassa olevaa 63 pykälää, mutta yhteydenpidon rajoittamista koskevan päätöksen pituuteen esitetään lyhennystä. Esitetyn pykälän 1 momentin mukaan yhteydenpidon rajoittamisesta olisi tehtävä päätös, jonka tulee olla määräaikainen, enintään kolme kuukautta kerrallaan. Voimassa olevan lain mukaan päätöksen maksimipituus voi olla vuoden. Päätöksessä on mainittava rajoituksen peruste, henkilöt, joihin rajoitus kohdistuu, millaista yhteydenpitoa rajoitus koskee, missä laajuudessa rajoitus toteutetaan ja millä edellytyksillä rajoituksesta voidaan tilapäisesti poiketa.

Yhteydenpidon rajoittamista koskeva päätös esitetyssä asiakas- ja potilaslaissa esimerkiksi tahdosta riippumattomassa psykiatrisessa hoidossa olisi maksimissaan 30 vuorokautta. Lastensuojelussa voi olla tilanteita, joissa lasta tulee suojata omilta vanhemmiltaan tai läheisiltään pidemmäksi ajaksi kerrallaan esimerkiksi seksuaalirikos- tai pahoinpitelyepäilyissä. Perusteettomasti liian pitkien yhteydenpidon rajoitusten seurauksena lapsen läheiset ihmissuhteet ja kontaktit voivat kuitenkin hävitä kokonaan ja aiheuttaa lisätraumoja lapselle. Tästä syystä yhteydenpidon rajoitusta tulisi jatkossa arvioida vähintään neljä kertaa vuodessa. Säännökseen esitetään lisäksi tarkennus siitä, että päätökseen tulisi kirjata millä edellytyksillä rajoituksesta voidaan tilapäisesti poiketa ja kuinka yhteydenpidon rajoittamisen aikana yhteydenpitoa voidaan muutoin toteuttaa. Rajoitus ei aina ole totaalinen kieltö, ja yhteyttä voidaan sallia pidettävän jollakin tietyllä esimerkiksi valvotulla tavalla. Rajoituksen tilapäinen muutos liittyy muuttuneisiin olosuhteisiin, kuten esimerkiksi lapsen siirtyessä sairaalahoitoon vakavan sairauden takia, voi tilanteessa olla lapsen edun mukaista, että yhteydenpidon rajoituksen kohteena olevalle henkilölle sallitaan vierailu sairaalaan.

Pykälään ehdotetaan lisäksi tarkennus siitä, kehen rajoitus voidaan kohdistaa. Esityksen mukaan rajoitus voitaisiin asettaa myös määrittämättömälle henkilökunnalle tilanteessa, jossa ei ole yksilöitävissä tiettyä henkilöä. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi, kun nuori tulee pitää erossa tietystä huumeporukasta tai jengistä, mutta ryhmän henkilöt eivät osin tai ollenkaan ole yksilöitävissä. Käytännössä nuori voi myös olla antamatta vahingollisen henkilön nimeä tai hän tietää vain henkilön lempinimen. Näissäkin tilanteissa voitaisiin jatkossa asettaa yhteydenpidon rajoitus lapsen ja vahingollisen ryhmän tai henkilön välille.

64 § *Rajoitustoimenpiteiden käyttämisen yleiset edellytykset.* Pykälä esitetään kumottavaksi ja asia sisällöltään siirrettäväksi osaksi esitettyä 61 a §:ä.

66 § *Henkilöntarkastus.* Voimassaolevan 66 §:n henkilöntarkastus ja henkilönkatsastus esitetään erotettavan kahdeksi eri pykäläksi. Pykälään esitetään lisättävän, että henkilöntarkastus voitaisiin tehdä myös, jos on perusteltua syytä epäillä, että lapsella on vaatteissaan tai muutoin yllään 65 §:n 3 momentissa tarkoitettuja muita aineita tai esineitä, jotka todennäköisesti vakavasti häittäisivät lapsen oman tai toisten lasten sijaishuollon järjestämistä tai laitoksen yleistä järjestystä. Pykälä vastaa muutoin sisällöltään voimassa olevan lain 66 §:ssä säädettyä henkilöntarkastusta.

66 a § *Henkilönkatsastus.* Pykälän 1 momentissa määritelty henkilönkatsastus vastaisi voimassa olevan lain 66 §:n 2 momentissa määriteltyä henkilöntarkastusta.

Pykälän 2 momentissa esitetään henkilönkatsastukseen lisättäväksi mahdollisuus kehon ulkoiseen tarkastamiseen. Kehon ulkoinen tarkastus käsittäisi lapsen riisuttamisen joko kokonaan tai ylä- ja alavartalo erikseen paljaana, mutta se ei sisällä onteloiden tarkastusta. Kehon ulkoinen tarkastus ei voi sisältää sukupuolielinten tai pakaroiden välien tarkastamista eikä lapsen kyykistymistä tai nojaavaan asentoon asettamista tai muutakaan nolostuttavaan tai loukkaavaan asentoon asettamista. Tarkastus tulee tehdä lasta kunnioittavasti, mahdollisimman hienotunteisesti ja lapsen yksityisyyttä mahdollisimman vähän loukatun.

Tarkastuksen jälkeen lapsella tulee olla mahdollisuus pukeutua alusvaatteisiinsa odottamaan muiden vaatteidensa tarkastamista.

Kynnys kehon ulkoiseen tarkastukseen olisi korkeampi kuin henkilönkatsastukseen muutoin. Edellytyksenä olisi, että on todennäköisiä syitä epäillä, että lapsi, on käyttänyt 65 §:n 1 momentissa tarkoitettuja päihdyttäviä aineita tai että hänellä on vaatteissaan tai muutoin yllään 65 §:n 1 momentissa tarkoitettuja aineita tai esineitä. Todennäköisin syin epäily tarkoittaa sitä, että on todennäköisempää epäilyn osoittautuminen oikeaksi kuin vääräksi. Lisäksi edellytettäisiin, että lapsi on sijoitettu sijaishuoltopaikkaan nimenomaan päihteiden käytön katkaisemiseksi. Kehon ulkoista tarkastusta ei sallittaisi kaikissa lastensuojelulaitoksissa, vaan se rajattaisiin ainoastaan yksiköihin, jotka ovat nimenomaan ja pääasiassa katkaisuhuoltoon erikoistuneita yksiköitä.

Kun lapsi sijoitetaan päihdekattaisuun erikoistuneeseen sijaishuoltoyksikköön, lapsen vakavan päihdekierteen (usein nimenomaan huumeiden käytön) takia tai lapsen päihteiden käyttöä epäillään, on lapsi usein vaikeassa vieroitusvaiheessa. Tällöin katkaisuhuoltoon erikoistuneen laitoksen ja lapsen sijaishuoltoon sijoituksen tarkoituksena on, että lapsi ei käytä huumaisaineita, ei saa niitä käsiinsä eikä voi levittää huumaisaineita laitoksessa ollessaan. Kehon ulkoisen tarkastamisen tarkoituksena tulee olla etsittävien päihdyttävien aineiden löytäminen ja sitä kautta päihteiden ja huumaisaineiden käytön ja niiden levittämisen estäminen laitoksessa.

Kehon ulkoiseen tarkastukseen olisi aina oltava kyseessä olevan lapsen kohdalla välttämätöntä ja hyväksyttävissä hänen sijaishuollon järjestämisensä kannalta. Kehon ulkoista tarkastusta ei voida asettaa yksikön yleiseksi laitossäännöksi, vaan yksittäisen lapsen kohdalla sen on aina perustuttava yksilölliseen harkintaan eikä sitä voida asettaa lapselle jatkuvaksi pidempiaikaiseksi rajoitustoimenpiteeksi.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin katsastuksesta päättävästä henkilöstä. Katsastuksesta voisi jatkossa päättää vain laitoksen johtaja tai hänen määräämänsä hoito- tai kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö.

Pykälän 4 momentin mukaan katsastuksen voisi toimittaa, kuten nytkin, laitoksen johtaja tai hänen määräämänsä hoito- tai kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö tai muu tehtävään soveltuvan ammatillisen tutkinnon omaava henkilö. Viimeksi mainittu tarkoittaisi lähinnä tilanteita, joissa lapsi antaa virtsanäytteen muualla kuin laitoksessa. Katsastuksesta päättäneen ja sen toimittavan henkilön ei laitoksessa välttämättä aina tarvitsisi olla sama henkilö. Lähtökohtaisesti näin kuitenkin useimmiten olisi. Joskus tilanne kuitenkin saattaa olla sellainen, että katsastus on mahdollista toimeenpanna vasta esimerkiksi päätöksen tehneen työntekijän työvuoron päätyttyä, jolloin on tarpeen, että toimenpiteen voi, aikaisemmin päätetyn pohjalta, toimittaa myös muu tähän tehtävään määrätty henkilö.

Voimassaolevan 66 §:n mukaisesti myös jatkossa verinäytteen saisi ottaa vain terveydenhuollon ammattihenkilö. Pykälän 4 momenttiin esitetään lisättävän, että myös kehon ulkoisen tarkastuksen saisi tehdä vain terveydenhuollon ammattihenkilö.

Pykälän 5 momentti vastaisi voimassaolevan 66 §:n 3 ja 4 momentissa säädettyä katsastuksen toimittajan sukupuolta.

67 § Omaisuuden ja lähetysten tarkastaminen. Lähetysten luovuttamatta jättäminen. Pykälän 1 ja 2 momenttiin esitetään lisättäväksi mahdollisuus tarkastaa sijaishuollossa olevan lapsen käytössään olevat tilat tai hallussaan oleva omaisuus myös silloin, kun on perusteltu syy epäillä, että lapsella on aineita tai esineitä, jotka todennäköisesti vakavasti haittaavat lapsen oman tai toisten lasten sijaishuollon järjestämistä tai laitoksen yleistä järjestystä. Lähetys voitaisiin esityksen mukaan jättää vastaavasti luovuttamatta sijaishuollon vaarantavalla perusteella.

68 § Kiinnipitäminen. Pykälä vastaa sisällöltään voimassaolevan lain 68 pykälää. Pykälä on kuitenkin esitetty kirjoitettavan selkeämmin ja pykälässä edellytetään, että kiinnipitäminen on toteutettava hyväksyttävää menetelmää käyttäen. Vastaava vaatimus hyväksyttävän menetelmän käyttämisestä on esitetty kiinnipitoa koskevaan sääntelyyn asiakas- ja potilaslakiin. Käytännössä tämä tarkoittaa, että yksikössä tulee olla aina henkilö, jolla on koulutus ja osaaminen kiinnipidosta ja kiinnipidon menetelmistä, jotta kiinnipito voidaan toteuttaa turvallisesti.

Kiinnipitäminen on aina toteutettava ihmisarvoa kunnioittaen eikä lasta saa nöyryyttää tai rankaista kiinnipitämisellä. Kiinnipidolla ei voida mahdollistaa toisen rajoituksen tekemistä, esimerkiksi mahdollistamalla henkilöntarkastuksen- tai katsastuksen toteuttaminen.

Pykälässä esitetään lisäksi uutena, että vakavan vaaratilanteen estämiseksi kiinnipitäminen voidaan toteuttaa myös palveluyksikön välittömässä läheisyydessä. Käytännössä tämä tarkoittaa laitoksen piha-aluetta ja välitöntä läheisyyttä. Säännös ei oikeuta esimerkiksi hakemaan lasta kaupungilta takaisin laitokseen kiinnipidossa.

Pykälän 4 momenttiin esitetään lisättäväksi vaatimus lapsen terveydentilan tutkimisesta, jos kiinnipitämisestä aiheutuu lapselle vammoja tai jälkiä tai lapsi itse sitä pyytää.

69 § Liikkumisvapauden rajoittaminen. Pykälä vastaa sisällöltään voimassaolevan lain 69 pykälää. Päätöksentekoa esitetään selkeytettäväksi pykälän 2 momentissa. Voimassaolevan lain perustelujen mukaan nykyinen säännös on tarkoitettu sovellettavaksi niin, että laitoksen johtaja tai hänen määräämänsä laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö voi päättää yhteensä enintään seitsemän vuorokautta

kestävästä rajoittamisesta. Jos rajoittamista on tarpeen jatkaa tai jos rajoitus alun perin määrätään seitsemää vuorokautta pidemmäksi ajaksi, rajoittamisesta tekee päätöksen 13 b §:ssä tarkoitettu lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. Sosiaalityöntekijä voi siis tehdä suoraan pidemmän maksimissaan 30 vuorokautta kestävä rajoituksen. Säännös ei edellytä, että liikkumisvapauden rajoituksessa olisi aina tehtävä ensin laitoksen tekemä 7 päivän rajoitus ja vasta sitten sosiaalityöntekijä voisi tehdä pidemmän rajoituksen. Säännös ei muuttaisi voimassaolevaa tilannetta.

70 § *Eristäminen*. Pykälä vastaa pääosin sisällöltään voimassaolevan lain 70 pykälää, mutta erityksen pituuden maksimiaikaa esitetään lyhennettäväksi. Tahdosta riippumattomaan psykiatriseen hoitoon esitetään eristämiseksi maksimiajaksi 8 tuntia. Vastaava aika esitetään säädettäväksi pykälän 1 momentissa.

Lapsi saadaan eristää laitoksen muista lapsista vain, jos hän käyttäytymisensä perusteella on vaaraksi itselleen tai muille taikka jos eristäminen on muusta erityisen perustellusta syystä lapsen hengen, terveyden tai turvallisuuden kannalta välttämätöntä. Eristämistä ei siis voida käyttää voimassaolevan lainkaan mukaan rangaistuksena tai yleisenä laitossääntönä esimerkiksi sijaishuollon alkaessa tai luvattomalla karkumatkalla olleen lapsen palattua laitokseen.

Pykälän 2 momentissa esitetään tarkennettavan ja täsmennettävän eristämisen aikaista lapsen turvallisuutta varmistavia toimenpiteitä. Esityksen mukaan lapsen turvallisuudesta vastaavan henkilön olisi valvottava lasta koko erillään pitämisen ajan olemalla hänen kanssaan samassa tilassa tai sen välittömässä läheisyydessä. Eristyshuoneesta tulee olla jatkuva näkö- kuuloyhteys lapsen ja häntä valvovan henkilön välillä lapsen turvallisuuden varmistamiseksi. Eristyksessä olevan lapsen ja turvallisuudesta vastaavan henkilön vuorovaikutuksen tulee olla välitöntä ja jatkuvaa. Vuorovaikutusta voidaan tukea esimerkiksi eristystilaan sijoitetulla kutsukellolla. Kameravalvonta ei korvaa henkilökohtaista vuorovaikutusta.

Eristämiseen käytetyn paikan tulee olla lapsen hoidon ja huolenpidonkannalta tarkoituksenmukainen. Eristäminen ei ole rangaistus, joten eristämipaikka ei saa ilmentää rangaistusluonteisuutta. Eristystilassa tulee olla kello sijoitettuna siten, että lapsi voi seurata ajankulua. Eristyshuoneessa vuoteena tulee olla korkeampi sänkymäinen patja. Samasta turvallisesta materiaalista valmistetut pöytä ja sohvaluoli mahdollistavat esimerkiksi ruokailun pöydän ääressä istuen eikä lattialla istuen.

Eristystila tulee luoda mahdollisimman vähän vahinkoa lapselle aiheuttavaksi, esimerkiksi pehmustein huonekaluissa, lattialla ja seinillä. Vähävirikkeisyys ei ole eristystoimenpiteen lähtökohta. Ympäristöön tulisi sijoittaa erilaisia virikkeitä tarjoavia välineitä ja lapselle voi antaa luettavaa tai vaikka musiikinkuuntelulaitteen. Radion tai musiikin kuunteluun tulee olla mahdollisuus ja televisio voi olla sijoitettuna pleksilasin taakse. Laitteiden käyttö ja säätömahdollisuus säilyvät henkilökunnalla. Tilojen on hyvä olla sijoitettu siten, että äänet häiritsevät mahdollisimman vähän osaston muuta elämää, mutta kuitenkin niin, että lapsella on mahdollisuus wc- ja suihkukäynteihin ja ruokailuihin eristystilan ulkopuolella.

Pykälän 3 momentin mukaan eristämistä voidaan välittömästi jatkaa uudella päätöksellä vain, jos 1 momentissa säädetyt eristämisen edellytykset ovat edelleen olemassa. Edellytyksenä on lisäksi, ettei lapsen hoitoa ole edelleenkään tarkoituksenmukaista tai mahdollista järjestää muulla tavalla. Mikäli eristämisen jatkamiseen ilmenee tarvetta, on sijaishuoltopaikassa arvioitava lapsen tarve terveydenhuollon palveluihin. Tällöinkään eristämisen pisin kokonaisaika ei saa ylittää 16 tuntia. Tätä pidempi eristyksen tarve edellyttää akuuttia sairaanhoitoa.

Pykälän 4 momenttiin esitetään lisättäväksi, että tarvittaessa lääkärintarkastus tulee suorittaa eristämisen alun ja keston lisäksi myös eristämisen päättyessä.

Pykälän 5 momentti vastaa voimassa olevan 70 §:n 5 momenttia.

71 § *Erytynen huolenpito*. Pykälän 1 momentti vastaa osin voimassaolevan lain 71 §:ä. Esitetyllä pykälällä halutaan selkeyttää erityisen huolenpidon yleisiä edellytyksiä. Säännös vastaa voimassaolevaa käytäntöä ja sääntelyä.

72 § *Erytynen huolenpidon järjestäminen*. Pykälän 1 momentti vastaa voimassaolevan lain 72 §:n 1 momenttia.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettävän siitä, missä tilanteissa erityistä huolenpitoa ei voida käyttää. Erytisellä huolenpidolla ei siten voitaisi korvata laitoksen riittämätöntä henkilökuntaa tai muita laitoksen työjohdollisista tai taloudellisista voiton tavoittelusta johtuvista tarpeista johtuen. Se, että lapselle ei haeta tai hän ei muusta syystä saa tarvitsemiaan riittäviä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja sijaishuollossa ollessaan, ei ole peruste siirtää lasta erityisen huolenpidon piiriin. Erytystä huolenpitoa ei voida myöskään käyttää rangaistuksena tai uhkauna.

72 a § *Erytynen huolenpidon päätös*. Pykälän 1 ja 2 momentit vastaavat pääosin voimassaolevan lain 72 §:n 3 momenttia.

Erytystä huolenpitoa koskevan jatkopäätöksen osalta esitetään, että jatkopäätöksen olisi perustuttava myös arvioon kuluneesta jaksosta, sen aikana tehdyistä toimenpiteistä ja siitä miten huolenpitoa jatketaan ja mitä sillä tavoitellaan. Tällä pyritään varmistamaan säännöllinen tarkastelu siitä, onko erityisellä huolenpidolla saavutettu tavoiteltuja tuloksia. Samoin on arvioitava sitä, mitä jatkolla tavoitellaan. Erytynen huolenpito ja sen jatkaminen ei saa olla automaatio tai rangaistus.

3 momentilla esitetään tarkennettavaksi nykyisen lain tarkoitus siitä, että erityistä huolenpitoa voidaan käytännössä toteuttaa vasta, kun sitä koskeva päätös on tehty. Momentissa esitetään säilytettävän nykyllä vastaava päätöksenteosta vastaavat säännökset.

73 § Erityisen huolenpidon toimeenpano. Esitetyn pykälän 1 momenttiin esitetään ammattitaitovaatimuksia laitokseen, jossa erityistä huolenpitoa voidaan järjestää. Koska erityinen huolenpito on tarkoitettu järjestettävän mm. vakavan päihde- tai rikoskierteen katkaisemiseksi tai lapsen henkeä, terveyttä tai kehitystä vaarantavan käytöksen vuoksi, on välttämätöntä, että erityisen huolenpidon yksikössä tulee olla käytettävissään riittävä lääketieteellinen ja psykologian osaaminen sekä muita toiminnan edellyttämää tehtävään soveltuvan ammatillisen tutkinnon omaavaa henkilöstöä. Tehtävään soveltuvan ammatillisen tutkinnon vaatimus määräytyy sen mukaisesti, millaista palvelun tarvetta yksikössä esiintyy. Esitys tarkentaa nykyisen lain vaatimuksia ja alkuperäistä tarkoitusta sekä luettelee ammattihenkilöstön, joka laitoksessa on oltava.

Esitetyn pykälä 2 momentti vastaa voimassaolevan lain 73 §:n 2 momenttia.

Esitetyn pykälä 3 momentti vastaa voimassaolevan lain 73 §:n 1 momentin viimeistä virkettä. Lasta voidaan estää poistumasta erityis.huolenpidon yksiköstä ilman erillistä liikkumisvapauden rajoitusta koskevaa päätöstä samalla tavoin kuin voimassa olevan lain nojalla.

73 a § Terveys- ja sairaanhoitoon liittyvät rajoitteet sijaishuollossa. Esitetty 73 a § olisi uusi pykälä ja sen tarkoitus olisi selkeyttää erilaisia palvelujen rajapintoja. Lapsen siirtyessä sijaishuollossa ollessaan terveyden- tai sairaanhoitoon, on häneen kohdistuvat tämän lain mukaiset rajoitteet ja niiden tarpeellisuus tai niistä poikkeaminen terveyden- tai sairaanhoidon ajaksi arvioitava uudelleen. Uudelleen arvioinnilla tarkoitetaan sitä, että päätöksen tekijä arvioi onko tämän lain mukainen rajoitus pidettävä voimassa tai tulisiko siitä luopua terveyden- tai sairaanhoidon ajaksi. Joissakin tilanteissa rajoitukseen voi olla perusteltua tehdä terveyden- tai sairaanhoidon ajaksi poikkeus joltain osin. Esimerkiksi, jos sijaishuollossa oleva lapsi joutuu vakavan henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhan vuoksi sairaalahoitoon, voi olla lapsen edun mukaista, että henkilöt, joihin yhteydenpidon rajoitusta koskeva päätös kohdistuu, voisivat vierailla lapsen luona valvotusti sairaalassa. Tällöin olisi arvioitava, millainen yhteydenpidon rajoitus olisi lapsen edun mukaista muuttuneessa tilanteessa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä mitä säännöksi sovellettaisiin terveydenhuollon palvelujen aikana. Lisäksi esityksen mukaan terveyden- tai sairaanhoidon aikana lastensuojelulain 13 §:n 2 ja 3 momentin mukaan määräytyvä viranhaltija lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän valmisteltua asian voisi tehdä tämän lain mukaisen rajoitusta koskevan päätöksen. Käytännössä tällaiselle saattaa olla tarve lähinnä yhteydenpidon rajoittamista koskien, koska peruste yhteydenpidon rajoitukselle lastensuojelulain nojalla eroaa asiakas- ja potilaslain vastaavista säännöksistä.

Pykälän 3 momentissa esitetään selkeytettäväksi nykytilanne siitä, että lastensuojelulaitoksessa lapselle saa jakaa laillistetun lääkärin määräämiä reseptilääkkeitä asianmukaisen koulutuksen saanut terveydenhuollon ammattihenkilö. Käsikauppalääkkeitä, kuten särkylääkettä, voi jakaa myös muu henkilökuntaan kuuluva. Sijaishuoltoa antavassa yksikössä ei voida toteuttaa terveydenhuollon tahdonvastaisia toimenpiteitä.

74 § Rajoitustoimenpiteiden kirjaaminen ja julkaisu. Pykälä vastaa voimassaolevan lain 74 §:n 1 ja osin 2 momenttia.

74 a § Rajoituksen lapsikohtainen arviointi. Esitetty 74 a § olisi uusi pykälä, jolla tarkennettaisiin yksittäisen lapsen kohdalla tapahtuneen rajoitustoimenpiteen yksilökohtaista arviointia jälkikäteen. Rajoitustoimenpiteen käyttöä olisi arvioitava sijaishuoltopaikassa yhdessä lapsen kanssa heti, kun hän kykenee ymmärtämään asian merkityksen. Äkillisessä akuutissa tilanteessa tällainen ei ole mahdollista, mutta kun lapsi rauhoittuu, on hänen kanssaan käytävä asia läpi. Jälkiselvittelyssä olisi arvioitava rajoituksen johtanutta tilannetta, rajoituksen tarvetta ja perusteita sekä toteuttamista 61 a §:n sekä lapsen tämän lain 30 §:ssä tarkoitetun asiakassuunnitelman mukaisesti. Vastaava säännös on esitetty asiakas- ja potilaslakiin. Lisäksi lapselle olisi selvitettävä muutoksenhaku muutoksenhakukelpoisten päätösten osalta ja kantelumahdollisuus, jotta varmistetaan lasten ja nuorten oikeusturvaa. Rajoitustoimenpiteiden vähentämisen ja lapsen kasvun ja kehityksen tukemisen johdosta olisi arvioitava yhdessä lapsen kanssa, miten rajoitusten käyttöä voitaisiin jatkossa välttää. Sijaishuoltopaikassa on arvioitava rajoituksen johtanutta tilannetta, rajoituksen tarvetta ja perusteita sekä toimenpiteeseen osallistuneen henkilöstön toimintaa tilanteessa. Arvioinnin tavoitteena on arvioida omaa toimintaa ja miettiä keinoja, joilla mahdollisesti vastaava voitaisiin jatkossa välttää.

74 b § Arvio lapsen palvelujen riittävydestä ja laadusta. Pykälän 1 momentti vastaisi voimassaolevan lain 74 §:n 2 momenttia.

Pykälän 2 momentissa esitetään vahvistettavan sosiaalityöntekijän velvollisuutta arvioida lapsen tilannetta sekä sitä onko lapsella riittävä hoito, oikeanlaiset palvelut ja onko lapsen sijoituspaikka hänelle sopiva huomioiden lapsen tarpeet ja palveluyksikön henkilöstön riittävyys ja osaaminen sekä yksikön tilat. Arvioinnissa on mietittävä, onko esimerkiksi toistuvien karkaamisten tai toistuvien rajoitusten käytön taustalla

jotain sellaista, jonka takia lapsi tulisi siirtää toiseen sijaishuoltopaikkaan. Sijaishuoltopaikka voi osoittautua sijaishuollon tarkoitukseen sopimattomaksi tai siellä ei ole sellaista erityisosaamista, mitä lapsi tarvitsisi.

Pykälän 3 momentissa esitetään, että lapsen kanssa tulee riittävästi keskustella häneen kohdistettujen rajoitusten syistä ja mahdollisista vaikutuksista hoito- ja kasvatussuunnitelmaan, asiakassuunnitelmaan sekä hyvän kohtelun turvaavaan suunnitelmaan. Tällä voidaan pyrkiä vähentämään lapsen kohdistuvia rajoituksia jatkossa.

74 c § *Tieto käytettävissä olevista oikeussuojakeinoista.* Uudella pykälällä pyritään vahvistamaan sekä lapsen että hänen huoltajansa oikeusturvaa. Lapselle ja hänen lailliselle edustajalleen, vanhemmalle tai huoltajalle on viipymättä annettava tieto päätösten ja toimenpiteiden sisällöstä ja perusteista sekä käytettävissä olevista oikeussuojakeinoista. Tiedot on annettava ymmärrettävässä muodossa ja saavutettavalla tavalla ottaen huomioon lapsen ikä ja kehitystaso. Lapsen vanhempi ei ole aina asiassa asianosainen, mutta vanhemmalla on lastensuojelulain 89 §:n mukaan muutoksenhakuoikeus kyseisessä pykälässä mainituissa asioissa.

Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitettut tiedot olisi annettava lapselle tämän lain mukaisen rajoituksen, kiireellisen sijoituksen tai huostaanoton jälkeen heti, kun hän kykenee ymmärtämään asian merkityksen. Tämä tarkoittaa, että oikeusturvakeinoista annetaan tieto heti akuutin tilanteen jälkeen, jos lapsi ei esimerkiksi eristykseen siirrettäessä kykene ottamaan tietoa vastaan tai on kiireellisen sijoituksen jälkeen pois toltaan.

13 Luku **Valvonta**

80 § *Muu valvonta.* Pykälä vastaa voimassaolevaa 80 §:ää muutoin, paitsi aluehallintoviraston on tulisi valvontaa toteuttaessaan ja sijaishuoltopaikoissa valvontakäyntejä tehtäessä, kiinnittää erityistä huomiota lasten näkemyksiin ja kokemuksiin sijaishuoltopaikasta. Valvonta voi olla näennäistä, jos lapsia ei missään vaiheessa kuulla. Vaikka suurin osa kouluikäisistä lapsista on päivisin koulussa, voi valvontaviranomainen ajoittaa valvontakäyntinsä loppuiltapäivään, jolloin valtaosa peruskoululaisista ja opiskelijoistakin on jo palannut koulusta tai oppilaitoksesta.

WOMOS